

Martin Ooijevaar

Het nieuwe onderwijsresultatenmodel

Met ingang van 2020/2021 beoordeelt de onderwijsinspectie de leerresultaten aan het einde van de basisschool niet meer aan de hand van een gemiddelde eindtoetsscore. Vanaf dit schooljaar worden de behaalde referentieniveaus op de eindtoets als uitgangspunt genomen. Hierbij wordt een nieuwe maat, de schoolweging, gebruikt om rekening te houden met de leerlingpopulatie. Als IB'er is het belangrijk om te weten hoe dit nieuwe model in elkaar steekt om vervolgens goede analyses te kunnen maken en je school verder op weg te helpen naar de schooldoelen.

Referentieniveaus centraal

Het nieuwe model is gebaseerd op de referentieniveaus, althans de onderdelen van lezen, taalverzorging en rekenen die worden ge-

meten met de eindtoets. Op deze wijze krijg je als school meer zicht op de resultaten die leerlingen behalen bij de basisvaardigheden. Bovendien past deze beoordeling

bij alle eindtoetsen, doordat zij alle rapporteren in behaalde referentieniveaus.

Referentieniveaus

Scholen zijn sinds 1 augustus 2010 wettelijk verplicht de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in het onderwijsaanbod als uitgangspunt te nemen. Deze referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en vaardigheden de leerlingen op een bepaald moment moeten beheersen om de volgende stap te kunnen maken in hun onderwijsloopbaan. Voor het basisonderwijs zijn er twee niveaus vastgesteld voor leerlingen aan het einde van de basisschool; een **fundamenteel niveau** voor taal en rekenen (1F) en een **streefniveau** voor taal (2F) en rekenen (1S). Het fundamenteel niveau 1F sluit aan bij de vmbo-basisberoepsgerichte of vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg; het streefniveau (2F/1S) bij vmbo-t of havo. Bij de introductie van de referentieniveaus was de landelijke ambitie dat aan het eind van de basisschool 85% van de leerlingen ten minste 1F beheerst. Deze ambitie is inmiddels ruimschoots behaald; 96% van de leerlingen behaalt dit niveau. Voor 2F/1S was de ambitie dat 65% van de leerlingen dit zou moeten kunnen halen. Dit is nog niet gelukt; 59% van de leerlingen behaalt momenteel dit niveau.

Voor alle leerlingen die in de laatste drie schooljaren een eindtoets hebben gemaakt, zijn de referentieniveaus voor lezen (1F en 2F), taalverzorging (1F en 2F) en rekenen (1F en 1S) bekend. Over deze laatste drie jaar baseert de inspectie haar oordeel over de standaard (OR1 Resultaten), waarbij de behaalde referentieniveaus lezen, taalverzorging en rekenen worden samengenomen. Er zijn dus geen aparte jaaroordelen meer; telkens wordt het gemiddelde van de laatste drie jaar genomen. Bij kleine scholen worden de laatste vijf jaar genomen.

De inspectie onderscheidt in het nieuwe model 2 indicatoren:

1. Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs het fundamentele niveau 1F haalt voor taal en rekenen. In principe zou elke leerling dit niveau aan het einde van de basisschool moeten beheersen.
2. Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs het streefniveau 1S voor rekenen en 2F voor taalverzorging en lezen haalt. De ambitie moet zijn dat zoveel mogelijk leerlingen dit niveau beheersen.

Als IB'er kun je de behaalde percentages zelf uitrekenen aan de hand van de rapportages op de laatste eindtoetsen. De inspectie geeft zelf een rekenvoorbeeld waarin dit wordt uitgelegd. Een aantal leerlingvolgsystemen rekent dit al voor je uit. Daarmee is het vrij eenvoudig te zien hoe de resultaten

op de eindtoets zich verhouden tot de signaleringswaarden en vergelijkbare scholen.

Signaleringswaarden afhankelijk van leerlingpopulatie

De inspectie gebruikt signaleringswaarden (vergelijkbaar met ondergrenzen) om te bepalen of een school voldoende resultaten behaalt. Voor het oordeel 'voldoende' moeten beide indicatoren boven de signaleringswaarden van de school liggen. Hierbij tellen de resultaten van alle leerlingen mee, exclusief de leerlingen die voldoen aan de ontheftingsgronden. Als bij resultaten onder de signaleringswaarden blijkt dat er een grote groep leerlingen op school is met bijzondere individuele kenmerken die de tegenvallende resultaten verklaart, kan de school verantwoorden dat deze leerlingen zich naar hun kunnen hebben ontwikkeld. De resultaten worden dan toch als voldoende beoordeeld. Een onvoldoende resultaat betekent overigens niet meteen een onderzoek. Dit wordt bepaald aan de hand van de risico's die de inspectie ziet op basis van de prestatieanalyse die

zij jaarlijks van elke school maakt. De signaleringswaarde voor 1F is gelijk voor alle scholen. Er mag namelijk worden verwacht dat elke school ernaar streeft om alle leerlingen minimaal de 1F-doelen te laten halen. De inspectie heeft voor het ambitieniveau van 85% 1F gekozen, dat de commissie Meijerink bij de introductie van de referentieniveaus heeft gesteld. De signaleringswaarden voor 1S/2F zijn afhankelijk van de schoolweging. Deze zijn zo gekozen, dat ongeveer 90% van de scholen per schoolwegingscategorie resultaten behaalt die boven de signaleringswaarden liggen. Bij de introductie van de referentieniveaus stelde de commissie Meijerink de ambitie dat 65% van de leerlingen 1S/2F zou moeten kunnen halen. De signaleringswaarde die de inspectie hanteert, ligt tussen de 66,8% (schoolweging 20) en 30,3% (schoolweging 40).

Eigen doelen stellen

De inspectie heeft de signaleringswaarden zo gekozen dat ongeveer 90% van de scholen per schoolweging er niet onder komt. Dat

Schoolweging

De onderwijsinspectie gebruikt in het model een nieuwe maat voor de complexiteit van je leerlingpopulatie; de schoolweging. Deze score houdt naast het opleidingsniveau van ouders, ook rekening met andere factoren, zoals het land van herkomst en verblijfsduur in Nederland, en of ouders in de schuldsanering zitten. Deze score wordt jaarlijks voor elke school berekend door het CBS en gepubliceerd door de inspectie. Hier hoeft de school zelf niets voor te doen. Iedere school heeft een schoolweging tussen de 20 en de 40 (het gemiddelde is 30). Hoe lager de schoolweging, hoe minder complex de leerlingpopulatie en hoe hoger de resultaten die de inspectie van de school verwacht.

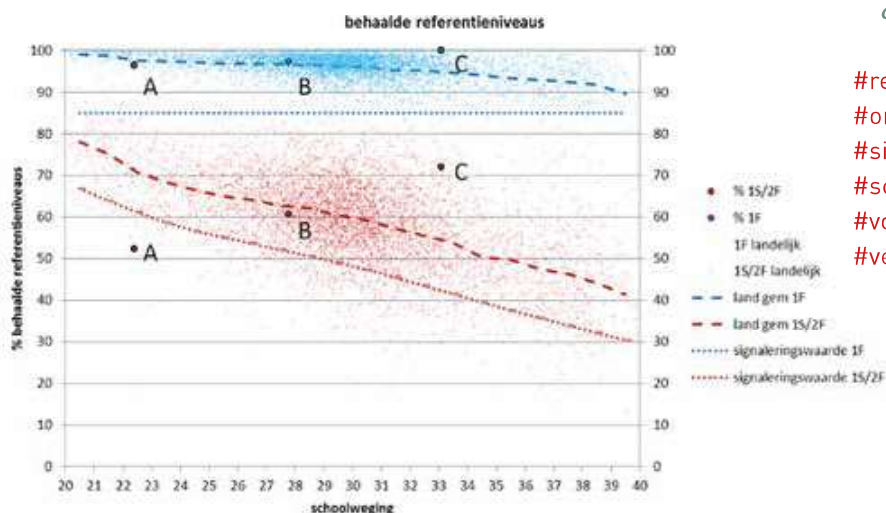

betekent dat bij scholen het sturen op het behalen van de signaleringswaarden weinig ambitieus is. Scholen die op of net boven de signaleringswaarden presteren, behoren namelijk tot de 10 procent zwakst presterende scholen. De inspectie moedigt daarom aan dat scholen en besturen zelf ambities stellen en bekijken hoe deze kunnen worden behaald. Op welke wijze zij dit doen, mogen scholen zelf weten.

Het nieuwe onderwijsresultatenmodel is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van het oude model. Een gemiddelde eindtoetscore heeft op zich weinig betekenis en geeft onvoldoende informatie over de bereikte basisvaardigheden. Met dit nieuwe model waarin de referentieniveaus centraal staan, wordt een stap in de goede richting gedaan. Het werken richting het behalen van de referentieniveaus, inmiddels

al 10 jaar verplicht, is nog niet op iedere school gemeengoed en dit model kan dat ondersteunen. Daar ligt een mooie rol voor jou als IB'er. Zeker als je het model als hulpmiddel gebruikt om samen met je team eigen ambities te stellen, passend bij de eigen situatie van de school, maar wel met het doel om zoveel mogelijk leerlingen het maximale te laten halen. ■

Drs. Martin Ooijevaar is directeur onderwijs bij SKO West-Friesland

#referentieniveaus
#onderwijsresultatenmodel
#signaleringswaarde
#schoolweging
#volgen van ontwikkeling
#verantwoording

SAMENVATTING

Met ingang van 2020/2021 beoordeelt de inspectie de leerresultaten op het einde van de basisschool aan de hand van de behaalde referentieniveaus op de eindtoets. Als het percentage leerlingen dat de referentieniveaus haalt boven de signaleringswaarden zit, scoor je als school voldoende. In dit artikel leggen we uit hoe dit werkt, wat dit voor je school betekent en hoe je als IB'er hiermee aan de slag kan.

TIPS

- Stel hoge doelen, apart voor lezen, taalverzorging en rekenen, waarbij de uitgangspunten zijn dat alle leerlingen 1F halen en zoveel mogelijk leerlingen 2F of 1S.
- Verdiep je in de inhoudelijke referentieniveaus. Het werken met doelen in percentages heeft geen enkele betekenis als je als IB'er de leerkrachten niet kunt ondersteunen om dit te vertalen in de dagelijks lespraktijk.
- Monitor samen met de leerkrachten de ontwikkeling van de leerlingen richting de te behalen referentieniveaus vanaf groep 6.